

Kultur / **Bøger**

Kosmisk Weltschmerz

Foto: Lasse Uttrup

ANMELDELSE / 18.06.19

Jamal Bendahman mestrer virkelighedens uvirkelighed i sin medrivende debutromanen *Vidnet* [Ash-Shaheed]. Bogen er en elegant og kompliceret undersøgelse af det rodløse gennem den ‘fremmedes’ øjne.

Alexander Buk-Swienty

Det lyder måske som en kliché: En ung mand, som bor på Nørrebro med en forfatterdrøm i maven, går til i alkohol og stofmisbrug. En deroute i stil med *Hærværk*. Men *Vidnet* er ikke en kliché, for Bendahmans hovedperson, Younes, en andengenerationsindvandrer fra Marokko, besidder et særligt fintfølelse

sanseapparat, som nærmest er fra en anden verden, en absurd kosmisk *weltschmerz*. Som om *weltschmerz* kræver et kosmisk perspektiv, at verden set fra kosmiske højder ligefrem fungerer som en slags katalysator for melankolien. Det er en fornøjelse at læse, for indimellem skriver Bendahman, så det ringer for ørene:

»Jeg så mit snit til at spare mig lidt besvær i den nærmeste fremtid og købte en pakke cigaretter i kiosken af en verdensfjern brun teenager, der var opslugt af tanker, langt størstedelen af befolkningen aldrig nogensinde ville kunne forstå. Jeg ønskede at tilkendegive en form for forbindelse, jeg havde bildt mig selv ind at vi havde, men jeg gik bare uden at sige noget. Bilerne passerede mig i hastig fart, nærmest som for at minde mig om altings forgængelighed. Et par hurtige bevægelser i desperationens favntag, et forløsende spring ud på asfalten og det var slut – intet mere – intet mindre – alt var skræmmende«.

Alt er på en måde skræmmende i *Vidnet*. I hvert fald for Younes, der erfarer verden, som om alt er lige på nippet til at falde ned i afgrunden, som om den skinbare virkelighed blot dækker over et dystert indre:

»Alle [var] fulde og hylede og råbte, som var der ingen dagen efter. Fremtiden var blevet elimineret til fordel for en altomsluttende euforisk nutid, et forskud på paradys. JEG BLIVER FUCKING KØRT NED AF EN BUS I MORGEN OG DØR! tænkte jeg i et splitsekund, mens jeg så Amalie i øjnene og smilede«.

Dette vidner om Younes' sindstilstand, som næppe falder inden for grænserne af det, der kendetegner den 'normale' psyke. Men omvendt er det måske snarere et spørgsmål om perspektiv. At se verden på denne måde er at se virkelighedens uvirkelighed. At de ting, der rent faktisk findes, er sovset ind i deres eget potentiale for at blive noget andet, at de konstant bevæger sig langs uforudsigelige baner. Perspektiv eller mani, i hvert fald ender opfattelsen af tingenes evigt potentielle karakter med at være dødsensfarligt for Younes, men det er medrivende læsning.

“ Som om weltschmerz kræver et kosmisk perspektiv, at verden set fra kosmiske højder ligefrem fungerer som en slags katalysator for melankolien.

Som romanen skrider frem, mister Younes mere og mere grebet om virkeligheden. Først er det småting: Fantasier om skumle hændelser bag mørke ruder eller syner af en kæmpe grøn larve, der sætter sig på folks baghoveder. Men det ender i kosmiske højder, hvor Younes nærmest falder ind i universet, og ser, eller rettere vidner, hvordan alt hænger sammen. I den forstand forstår man, at der er stor forskel på at se og at vidne. Den sidstnævnte inddrager alle sanserne og grænser sig til det uforklarlige, noget hinsides det sproglige. Det er svært at skrive en roman om noget, der ikke kan beskrives, men det lykkes altså for Bendahman. Gennem Younes' øjne og hans skrøbelige sind, drages læseren ind i samme sanserum.

Younes erfaring af dette 'mere' under overfladen underbygger temaet om rodløshed og fremmedhed i *Vidnet*, hvor Younes' sindstilstand får funktion af en eksplicitering af disse følelser. Hvordan kan man bedre smadre fornemmelsen af samhørighed eller følelsen af at være hjemme end ved at opdage, at man ikke engang er herre i eget hus, at man er lidt *ved siden af* sig selv? Younes har den besynderlige position som en ikke-helt-fremmed dansker, der hverken føler sig hjemme i det ene eller det andet, men heller ikke *ikke* føler sig hjemme. Måske skyldes det hans status som andengenerationsindvandrer, eller måske er det et eksistentielt grundvilkår, andre vælger at undertrykke.

Det er en elegant og kompliceret undersøgelse af det rodløse gennem den 'fremmedes' øjne. *Vidnet* er ikke en bog, der ønsker at rase over problemerne ved kultursammenstød, men forvilder sig ind i ambivalensen, tvinger den fastsatte virkelighed i knæ, hvor sagens kerne(r) i virkeligheden findes.

FAKTA

Jamal Bendahman,
Vidnet [Ash-Shaheed],
Gladiator

